

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Začni boji premaganin

Iz Gradca vozijo v Lipnice strelivo in orožje ter ga delijo med staro in mlado. „Raje poginemo in pobijemo vse, nego bi prepustili del ozemlja Slovincem.“ To je zadnja porba premaganega. . . . Kakor se potapljačji človek bori za vsako velico in biljko, tako se sedaj Nemci oborožujejo še za zadnje boje. Ne bojimo se jih. Naše obmejno poveljstvo pa prosimo, da pravočasno pošlje na celo črto med Arvežem in Radgono dovolj vojaštva, da Nemci nikjer ne bodo mogli udreti preko meje v Slovenske gorice ropat in moriti.

Tako piše nemški list o „kulturnem delu“ Nemcev na Koroškem. A naši ljudje še vedno pravijo: „E, saj Nemci niso taki!“

popolnoma odrekli svoji oblasti nad Reko in se s tem zadovoljili, da prevzame zveza narodov varstvo nad tem mestom. Istotako so se odrekli Zadru in Sibeniku.

Ravno oni, ki so najmanj delali in žrtvovali za ustanovitev države SHS ali ki so celo delovali proti njej, stavijo sedaj največje zahteve, potem pa kričijo.

proseče:

V nedeljo, dne 25. majnika t. l. popoldne ob pol 5 uri v Narodnem domu v Mariboru igra „Domen“. Igrajo mariborski „Orli“ in „Orlice“. Pridite!

ako ni takoj vse po njihovi misli: Poglejte, saj zdaj je vse, kakor je bilo, ali še slabše! Blato je isto, samo svinje so druge!"

Mi pa, ki smo se zavedali, kako velike so naloge pred nami, nismo imeli tako dalekosežnih sanj ter ne zahtevamo od sedanosti prebujnih zahtev. Napredek, katerega bo naredilo s tem mirom človeštvo sploh in Jugoslovani posebej, bo ogromen, toda vsi urozi se ne bodo uresničeni in vse naloge ne bodo rešene.

Med drugimi reči so si mnogi predstavljali, da bo z razpadom Avstrije takoj nehala vsako vojaško službovanje, vojak naj vrže puško proč in gre domov, bo že vse opravil Wilson! Ubogi Wilson naj bi takorekoč v pol ure časa rešil vsa vprašanja sveta, dal nam vse, kar želimo in še več, a nam pa ni treba drugega, kot da krstimo nekaj ulic po njegovem imenu in pijemo v raznih oštarijah na njegovo zdravje.

Gotovo bo tudi v zadevi vojaškega službovanja nastopil ogromen napredek k boljšemu. Vsak velik prevrat v zgodovini je pomenil napredek tudi v tem oziru in tekem preteklega stoletja se je mnogo zboljšalo, v bodočnosti se bo pa še bolj. Kako grozno žalostna je bila usoda vojaka pod očetom Radecem! Po prevratu leta 1848 je bilo mnogo bolje, ko se je leta 1866 s porazom Avstrije začela doba ustavnega življenja, je tudi vojaško službovanje postalo znatno bolj človeško. Sploh je vedno, kadar je bila Avstrija v vojni tepena, za njene narode nastopila olajšava v javnem življenju in napredek v kulturi, če je pa bila zmagovita, je tudi v notranjosti nastopilo hujše zatiranje.

V naši novi svobodni državi SHS bo, kot na drugih poljih, tudi v zadevi vojaškega službovanja nastopil velik napredek in olajšava, popolnoma odpravila pa vojaške dolžnosti za enkrat ne bo ne S. H. S., ne zveza narodov. Odprava militarizma je ideal, katerega imajo začetnega v svojem programu ne samo socialisti, ampak tudi drugi. Toda zaenkrat se ta ideal ne bo dal uresničiti v popolnem obsegu.

Kar svet pomni, so se vse države naslanjale na vojaštvo — od države starega Nabuhodonozorja in tistega Faraona, ki je zatiral Mojzeseve rojake, pa do države ruskih vojaških svetov, Fevdalne države srednjih vekov so imele grofe in njihove oborožene hlapce. Ta militarizem je bil sicer v vojni zanič, za ljudstvo pa zelo nadležno, vendar ga pa vsi kmečki upori niso mogli premagati. Z francosko revolucijo je prišel Napoleon in narodna vojska, ki je zmagovito prekorakala celo Evropo. Potem so se razvile ustavne države in tudi vojaštvo je dobilo drugačno obliko. V mnogih državah je bila ustava samo na papirju, vladajoči možje so se opirali na bajonete in sablje. Lenin in Trocki sta pomekla z vsemi starimi državnimi uredbami, toda nista pomekla z militarizmom. Boljševiška rdeča armada je najbolj disciplinirana armada na svetu, kjer vlada grozno trd red.

Tudi v zvezi narodov ne bo popolnoma odpravljeno vojaštvo. Zveza sama bo potrebovala vojaštva, da brani sama sebe in svoje zadeve. Pa tudi posamezne države bodo potrebovale vojaštva za vzdrževanje reda na znotraj in za slučaj zapletljivega na zunan, ki tudi potem ne bodo izključeni.

Število vojaštva, ki bo potrebno, bo v posameznih državah različno. Trije razlogi bodo prihajali v tem oziru odločilno v poštev: Kako so urejene meje države? Kako je država v notranjosti urejena? Kako je razvito športno življenje med prebivalstvom? Država, ki ima dobro urejene meje, v notranjosti dobro urejene razmere in kjer se zelo goje razne oblike športa, bo potrebovala manj vojaštva — in pa obratno.

Naša nova država bo ponekod mejila na pol divja, bojevit plemen, podrugod bo imela sovražne sosedo. Znatno del našega naroda bo prišel kljub Wilsonovim točkam pod tuje, sovražno gospodstvo, kar ne bo brez posledice za naš vojaški položaj. Tudi v notranjosti bo država od začetka jako malo urejena. Če govorim o notranjem sovražniku, nikakor ne mislim na socialiste. Ravno obratno. Organizirani in zavedni socialisti predstavljajo element reda in discipline. Toda imamo veliko neorganizirano in nedisciplinirano druhal, ki je poprej spoštovala in se bala edinole palice avstrijskega biriča. Seveda je treba ljudstvo podučevati in izobraževati, toda za to ni vedno časa. Treba bo vzdrževati v mnogih krajih red s silo, dokler se ljud-

Vriska je ga je deklica prišla za roko in hitro rekla:

„O Janez! Boga zahvali, da si tukaj padel. To je velika sreča: dobri ljudje so pri tebi. Pravijo tudi, da tvoje levo oko še ni popolnoma mrtvo.“

„Bodite kdorkoli, ljubi Bog naj vam poplača to vaše usmiljenje!“ je rekel mladenič.

„Tovariši!“ mu seže hlapec v besedo. „Poskusiva, če morete vstati. Le pogum, bo že slo!“

Prijel je vojaka pod levo pazduho, stari gospod pa ga je podpiral na drugi strani. Tako sta pomagala stopiti na noge.

Misleč, da bo tu konec postrežljivosti neznanca, se Katrica prijazno nasmehljala ter pravi jasni glasom:

„Gospoda, jaz sem uboga kmetiška deklica in naša tudi ni bogat; a verjemite, da se vas bođeva s omijala vse žive dni v molitvah in vaju blagosiljala za vašo dobroto. Ne trdite se več: pustite ga, naj sedi na travi in si odpočije. Očila mu bom noge. Zdjaj morava v vas, tam pranočiva. Bog vam da zdravje in srečo na svetu, v nebesih pa vedno izveličanje!“

(Dalje prihodnjak.)

stvo ne izobrazi in ne organizira v foliko, da bo samo držalo disciplino.

Amerika, kjer je zelo razvito športno življenje, je v enem letu takorekoč iz nič postavila več kot milijonsko armado najboljše vrste; na Ruskem je bil črnovojnik kljub sicer dobri vojaški zmožnosti za vojsko čisto neraben. V smeri, kot se bodo med ljudstvom razvijale športne organizacije in se bo ljudstvo telesno krepilo in discipliniralo, bo tudi manjša potreba za aktivno službovanje, kajti tako ljudstvo bo zamoglo takorekoč iz sebe vsak čas v slučaju potrebe poroditi močno in disciplinirano armado.

Zavedajmo se torej, da nam je vojaštvo za sedaj in za bližnjo bodočnost potrebno in ako je potrebno, moramo tudi zanj doprinesiti vse potrebne žrtve. Toda to vojaško službovanje ne sme biti tako suženstvo in poniževanje človeške narave, kakor je bilo v starih fevdalnih državah, ampak častna dolžnost in izvrševanje državljanjskih pravic. Ob enem moramo gledati, da se kolikor mogoče približamo onemu zaželenemu idealu splošne razorožitve. To se bo doseglo potem izobrazbe, organizacije in discipline širokih ljudskih slojev. Seveda pa razorožitev slednjič ni odvisna samo od države SHS, nego od kulturnega napredka celoga človeštva.

Kakšno je delo ruskih boljševikov.

(Nekaterim v premislek.)

Koncem februarja leta 1917 je izbruhnila ruska revolucija ali prekucija. Vrgli so carja in s pomočjo vojaštva so se člani bivše dume (t. j. državnega zbora) polastili vlade. Kako veselje je takrat zavlada na Ruskem! Svoboda, svoboda, se je glasilo povsod! Od vseh strani so se vračali v Rusijo izgnanci, katere so bile izgnane prejšnje carske vlade. Med njimi so bili tudi voditelji boljševikov. Največ teh izgnancev je bilo v Švici. In čudno, nemška vlada jim je iz Švice skozi Nemčijo dovolila prevoz v Rusijo. Nemški listi so to razbodbali v svet kot silno velikodušnost nemške vlade. Toda Nemčija je že vedela, zakaj je to storila. Voditelji boljševikov so skoraj sami judje, ljubijo denar in z njimi se da barantati. Najbrž so se že takrat dogovorili z nemško vlado, katere jim je dala tudi potrebni denar za agitacijo. Ker dokazano je, da so boljševiki bili v zvezi z nemško financno in z nemškim generalštabom. Nemčija je hotela na vsak način zmagati, hotela se je iznebiti sovražnika na vzhodni fronti, t. j. Rusije in da bi to dosegla, ni štedila z denarjem.

Kakor hitro so voditelji boljševikov prišli tja v Rusijo, začeli so svoje pogubono delo, pred vsem so agitirali za to, da se z Nemci mora skleniti mir za vsako ceno. In ljudstvo, ker je bilo vojne sito, jim je šlo na limanice. Koalicijska vlada kneza Lvova pa ni bila za mir. In ko je Lvov odstopil, je nastopil vlado Kerenskij, kateri je tudi hotel nadaljevati vojno z Nemčijo. Boljševiki so zato obema vladama delali velike naprileke, ob enem pa so po svojih vojaških svetih opravljali svoje peklenko delo v armadi. Na eni strani so med vojaki agitirali za mir, na drugi so jih hujskali na oficerje, tako da so disciplino med vojščevom popolnoma razdrli. To se je najbolje spoznalo pri ofenzivi, katero so začeli Rusi v Galiciji meseca julija 1917. S pomočjo Čehoslovakov so Rusi sicer prva dva dni imeli nekaj uspehov, a disciplina je bila že popolnoma razdrta, velik del ruskega vojaštva je vrgel puške proč in se ni hotel več bojevati. Tako je avstrijsko-nemška armada v nekaterih dneh lahko zasedla vso Galicijo, katero je bila izgubila v bojih leta 1916.

Kmalu potem, ko je postal Kerenskij prvi minister, so boljševiki zoper njegovo vladu napravili v Petrogradu revolucijo. Toda takrat je bil Kerenskij še močnejši, ostal je na krmilu in Lenin je moral ubožati. Ko bi bil Kerenskij nato dal voditelje boljševikov zapreti ali jih kot izdajalce domovine celo usmrtiti, bi bil morda še rešil Rusijo. Toda mož ni imel poguma storiti kaj takega in — to je bil njegov padec. Boljševiki so neprestano dalje agitirali med ljudstvom in v armadi so izpodkopavali še zadnji ostanek discipline. Konec novembra leta 1917 je drugič pošlo v Petrogradu, Kerenskij se je rešil z begom, druge njegove ministre so zaprli: in vladarja Rusije sta postala Lenin in jud Trocki. Delavski in vojaški sveti so jima bili dosti bolj zvesti in udani kot prej uradniki in častniki carju. Vodstvo razdrpane in za vsak odpor nezmožne armade pa je prevzel praporščak: jud Krylenko.

Strahno delo so opravili ruski boljševiki v nekaterih mesecih! Cela svetovna zgodovina ne more pokazati kaj tako sramotnega in poniževalnega. Daleč notri v ruski sveti zemlji je stal močni, brezobzirni, neizprosni sovražnik Nemec z veliko armado in v tem času so sinovi lastne domovine uničili lastno armado, katere bi morala braniti to zemljo. Toda saj to niso bili sinovi ruske zemlje, to so bili le judje z nemškimi priimki, kateri so si v Rusiji slovanske privzeli. Je pa to jasen in nepobiten dokaz, da ti boljševiki nimajo v sebi niti iskric domovinske ljubezni. Zato proč s to judovsko svojatjo!

Kaki politični in diplomatični otroci so boljševiki, to so pokazali pri prvih mirovnihih pogajanjih v Brest-Litovsku. Ker zmagoslavni Nemci niso hoteli sprejeti njihovih mirovnihih poudob, zapustili so, ne da bi prišli do kakšnega zaključka, pogajanja in so odšli v Petrograd. Nemci so vsled tega začeli dalje prodirati v rusko zemljo in so si v nekaterih tednih nagnobili milijarde bogastva na tej zemlji. In ni ga

bilo Rusa, da bi jo bil branil... Ko so se Nemci že bližali Petrogradu, tedaj so začeli boljševiki trepetati. Padli so pred Nemce na kolena. In pri drugih pogajanjih v Brest-Litovsku so boljševiki podpisali vse, kar so Nemci hoteli. Nemcem so morali odstopiti Poljsko, Kurlandsko, Litavsko, pozneje tudi Livonsko in Estonsko, Turkom pa del Kavkazije. — Rusija je bila ponižana kot še nikdar. In boljševiki so to zato storili, da bi bil mir... In čudno, pri vsem tem silnem ponižanju so ostali boljševiki z Nemci v najtesnejši zvezi. Nemci so poslali za poselnika v Moskvo znanega Helffericha, boljševiki pa v Berlin juda Joffe.

Od tistega časa je minulo že več kot eno leto, pa v Rusiji še ni miru. Boljševiki preganjajo in morijo vse drugače misleče, uničujejo narodno premoženje, knjižnice, umotvore, ropajo samostane in cerkve ter jih oskrunjuje. Glasoviti samostan Aleksandra Nevskega v Petrogradu so izpremenili v ljudsko restavracijo in plesno dvorano.

Boljševikom se je silno mudilo za mir, pa ga še niso prinesli Rusiji. Oče se bori proti sinovom, sinovi proti očetu, in bratje proti bratom. Govoril sem z nekim ujetnikom, ki je prišel zadnji čas iz Rusije. Pravil mi je o dogodkih na uralski fronti. Tam so boljševiki mobilizirali nekaj starejših letnikov. Bili so pa lepeni, kozaki so jih zagnali daleč nazaj. In zdaj so kozaki mobilizirali v tistih krajih mlajše letnike, tako da so očetje in starejši sinovi v boljševiški, mlajši sinovi ali bratje pa v kozaki vojski. In tako se tepejo med seboj, sin proti očetu, in brat proti bratu...

To so dobrote, ki so jih prinesli judovski boljševiki slovanski Rusiji. Na Bavarskem in na Ogrskem so že pomekli z boljševištvom. In kadar bodo to na Ruskem storili, takrat bo zavlada mir. To naj bo na znanje vsem, ki od boljševikov pričakujejo bogveka. Od njih ne smemo ničesar pričakovati, ker boljševiki znajo le uničevati in razdirati.

Vinogradniki in osebno-dohodninski davek.

Govoriti ali pisati proti davku bi bila največja neumnost. Saj je vendar znano, da brez davka država ne bi mogla živeti, ne obstati. Vsak pameten človek tudi izprevidi, da se je sprito sedanjih razmer moral davčni vijak precej močno nategniti — je pa naj država sicer jemle denar za pokritje ranljivih potrebščin, da si zagotovi obstanek in razvoj?

Da je davek potreben in da se mora ulačevati, to je torej jasno kakor beli dan. In vendar se v zadnjem času množijo tako zelo pritožbe o osebno-dohodninskem davku, ki so ga pred kratkim predpisale davčne oblasti poedinim davkoplačevalcem. So li pritožbe glede odmere tega davka v obsegu pravičene, o tem ne namerjam tukaj razpravljati; povedal bi le rad svoje misli o načinu, kako postaviti davčna oblast pri odmeri osebno-dohodninskega davka napram vinogradnikom v ptujskem okrajnem glavarstvu.

Ker je v letih 1917 in 1918 cena vinu močno poskočila, zato ima danes lahko hitro vsak vinogradnik več kot 1600 K letnih dohodkov in tako je zavezan osebni dohodnini, naj si ima tudi toliko ali še več raznih stroškov, ki se ne upoštevajo pri odmeri dohodninskega davka. Pri nas v ptujskem okrajnem glavarstvu — kako je v tem oziru drugod, mi pa ni znano — je davčna oblast na vinogradnike obrnila posebno pozornost. Osebno-dohodninski davek se je predpisal tudi majhnim vinogradnikom, ne da bi se jim bila vposlala prej napovedna pola za dohodnino. Marsikateri vinogradnik se sedaj čudi takemu postopanju davčne oblasti, čudi se pa še bolj nezorazmernemu nalaganju osebno-dohodninskega davka. Marsikateremu posestniku se je zgodila v tem oziru krivica, toda te ni zakrivila davčna oblast — marveč zakrivilo so jo takozvani „zaupniki“, ki so davčne organe vede ali nevede napačno informirali. Kako bi ne zavrela v človeku kri, ako dobi posestnik s 2/3 pluga vinograda in s kopo otrok plačilni nalog na več sto kron, dočim so njegovemu sosedu, ki ima trikrat toliko gorice in je primeroma tudi več vina pridelal, naložili za polovico manj davka nego prvoimenovanemu, najsi je o njem tudi vobče znano, da je dobro situiran. Prvi posestnik se je s težavo rešil dolga, zadnji pa ima in je imel že pred vojno prihranjen denar.

Gospoda, takih slučajev je precej in povdarjam se enkrat, da jih ni zakrivil uradnik, ki piše te plačilne naloge, pač pa zaupnik, na katerega se o vira cenilna komisija. Zakon o dohodninskem davku iz leta 1896, ki je stopil leta 1918 v stari Avstriji v veljavo in na katerega se davčne oblasti morajo tako dolgo naslanjati, dokler ga Narodno predstavništvo ne izpremeni, je radi tega tako zamočan, ker zahteva priredba tega davka obširnega sodelovanja raznih činiteljev (izvedencev, zaupnikov, komisij, članov itd.), ki imajo ocenjevati dohodke drugih. Da je pri tem skoraj nemogoče davčni oblasti postopati pravično, je jasno in umevno. Vse se reši in se tudi mora vršiti nekako skrivnostno, tajno...

Glavno pravilo, ki ga je postavil veliki angleški gospodar Adam Smith, da mora država denar pobirati tam, kjer je, in da naj oni, ki ima več, tudi več plača, se sicer v besedi lepo sliši, pa dejansko je neizvedljivo. Izvedljivo bi bilo to načelo le, ako bi vsakdo svoje dohodke tudi resnično priznal, kar pa se le redkokdaj zgodi, zato davčni uradi pri odmeri osebne dohodnine zvečine ne dobe prave podatke za odmeritev tega davka. Trgovcem, raznim verižnim spekulantom in vojnim dobičkarjem davčni uradi ne morejo do živga — v tem oziru jih tudi